

ONTWIKKELING VAN JONGERENGROEPEN IN DE KOMENDE TIJD

29 september 1972

Goedenavond, vrienden.

Bij het begin van deze avond moet ik u, zoals gebruikelijk te doen, erop wijzen dat wij sprekers van deze groep niet alwetend of onfeilbaar zijn. Vandaag stelt uzelf het onderwerp. Ik wil u er echter aan herinneren dat de volgende vrijdag bestemd is voor het beantwoorden van uw vragen. Welk onderwerp kiest u?

ONTWIKKELING VAN JONGERENGROEPEN IN DE KOMENDE TIJD

Wanneer wij zeggen: de ontwikkeling van jongerengroepen, zo denken wij aan een verschijnsel dat in deze vorm wel zeer eigen is aan de periode waarin u leeft. Er zijn altijd weer perioden waarin wij een nieuwe vorm van beschaving, vooral stadsbeschaving, op zien komen. In uw geval is de stadscultuur het gevolg van de industrialisatie, in vroegere gevallen was het voornamelijk een kwestie van machtsconcentraties door handel. In deze ontwikkelingen komen de jongeren los te staan van het milieu, de achtergronden van het leven, en zijn zij in wezen geïsoleerd daarvan. Je kunt niet zeggen dat een dergelijke ontwikkeling een permanente is, maar hoogstens stellen, dat het een verschijnsel is, dat voortkomt uit de behoefte van de jongeren een geborgenheid en contact te vinden, dat hen door de ouderen niet of niet in voldoende mate volgens de normen van de tijd wordt geboden.

Daarmee hebben wij een eerste vaststelling gedaan.

Indien wij willen spreken over de ontwikkeling van jongerengroepen in de toekomst, zo kunnen wij dit slechts doen mits wij uitgaan van de gehele maatschappelijke ontwikkeling in de toekomst. Jongerengroepen zijn een maatschappelijk verschijnsel, waarbij een verdere ontwikkeling hiervan sterk afhankelijk is van de teneur, die in de maatschappij heerst.

Om u een voorbeeld te geven: Wanneer er sprake is van een toenemende welvaart voor de gemeenschap en dus ook van een toenemende levenszekerheid voor de jongeren, zullen wij te maken krijgen met ideële groepen, wier streven meer abstract gericht zal worden. Hebben wij echter te maken met een periode zonder welvaart en zekerheid, een tijd van armoede misschien zelfs, dan zien wij in de omgeving en bij de groepen waarin die armoede het sterkst uitkomt, de jongeren in groepen optreden als een soort roverstroepen. Dat dergelijke ontwikkelingen in de stad het sterkst tot uiting komen, soms beide vormen gelijktijdig, heeft de afgelopen tijd ons duidelijk laten zien.

Om u ook hiervan een voorbeeld te geven: Reeds in de tijd van de eerste wereldoorlog traden jeugdbenden op in grote steden als bv. New York, Chicago e.d. Deze groepen gedroegen zich hoofdzakelijk als plundersaars en vormden gelijktijdig het reservoir waaruit gangsters voortkwamen. In deze dagen zien wij eveneens dergelijke jeugdgangs optreden, maar hun achtergrond toont toch wat meer ideële facetten. Dit geldt zelfs voor de motorduivels, de mensen die vaak fascistischer dan de werkelijke fascistten, hoofdzakelijk voor zichzelf leven. Ook deze jongeren hebben een achtergrond die berust op een filosofie, i.c. het denkbeeld dat de wereld toch niet deugt en dat je je daarom uit moet leven en je steeds weer moet laten gelden, steeds weer duidelijk moet maken dat je de moedigste en de sterkste bent.

Kijk je naar deze groepen, of bv. naar de flowerpeople, zo valt ons steeds weer hetzelfde op: er is sprake van in wezen gesloten gemeenschappen, die in feite zich offensief gedragen t.a.v. de volwassen wereld.

Vele jongeren zullen dit niet onderschrijven en niet kunnen of willen beseffen, maar indien men de gedragingen van dergelijke jeugdgroepen onpartijdig beziet, zo zal men m.i. toe moeten geven dat dit de enig juiste formulering is: De jongeren gaan steeds weer in tegen alles wat er bestaat. Of zij dit nu doen door zachtheid, een zich isoleren en ondergaan en een soort drugroes, of met geweld, maakt weinig verschil uit. Zij vluchten voor de wereld, zoals die bestaat, zij het door zich er zoveel mogelijk aan te onttrekken ofwel door haar aan te vallen. Het isolement t.a.v. de rest van de wereld is in alle gevallen klaarblijkelijk.

Zou de ontwikkeling van de wereld verdergaan op de wijze, waarop dit de laatste tijd het geval is, dan moeten wij verwachten dat de z.g. welvaartstendens binnen 10 jaren in een tegendeel dreigt om te slaan. Er zal sprake zijn van een tot die tijd steeds verder toenemende ontevredenheid en onzekerheid. Steeds meer groepen jongeren zullen zich dan, al dan niet met egoïstische bedoelingen, gaan gedragen als 'marodeurs'. U kent het woord niet? Marodeurs duidt deserteurs aan, die in kleine bendes samenwerken en plunderend en moordend door het land trekken, meestal achter de geregelde troepen aan. Ik heb deze beeldende aanduiding opzettelijk gebruikt. Brandschatten en plunderen, zonder respect voor het leven van anderen, zonder respect ook voor de rechten van anderen, een voortdurend maar gewelddadig op de vlucht zijn kan het optreden van een groot deel van de actieve jongerengroepen in de komende periode van economische neergang goed omschrijven.

De jongere van heden is opgevoed in het besef, dat hij recht heeft op vele dingen. Hij heeft er recht op alles te studeren, wat hij maar wil en kan. Indien hij kunstenaar wil zij zo meent hij er recht op te hebben, dat de gemeenschap de kosten voor dit kunstenaarschap op heeft te brengen, zeker, wanneer hij zichzelf niet weet te redden. Volgens de jongeren van heden, heeft eenieder recht op werk, recht op heel wat vrije tijd, recht op een goed inkomen. Kortom, de jongere meent, dat hij rechten kan laten gelden op heel wat dingen, die hijzelf niet zonder meer bereiken kan en in vele gevallen zelfs vanuit maatschappelijk standpunt gezien pure luxe zijn. U zou hier op kunnen merken, dat vele jongeren zich deze luxe bewust ontfeggen. Goed, dat is waar, maar alleen met een bepaald doel om: zich af te zetten tegen de maatschappij en niet met een werkelijk opgeven van alle rechten, zover deze hen betreffen.

Het denkbeeld dat men, alleen door zijn deel zijn van een maatschappij, vele rechten bezit, wordt op het ogenblik zelfs kinderen van 6 à 7 jaren reeds ingehamerd. Dit betekent dat zij, zo de maatschappij verandert in de tijd tussen nu en hun volwassen worden, dit zullen voelen als een aantasting van hun rechten. Wij moeten aannemen dat de maatschappij in bepaalde opzichten in een dergelijke periode veranderen zal en zullen dus ook moeten aannemen dat deze jongeren zich tegen wat zij voelen als een aantasting van onvervreemdbare rechten, zullen willen optreden. Zij zullen zich dan met alle middelen richten tegen degenen die zij de schuldigen achten. Dat kunnen politici zijn, de eigenaars van goederen en productiemiddelen. Het is zelfs mogelijk dat zij de gehele maatschappij zullen aanvallen. Een ding is echter zeker: aanvallen zullen zij en daarbij minder kieskeurig zijn in hun keuze van middelen, naarmate zij minder kans op succes voelen te hebben. De tijd dat gehele steden onveilig werden gemaakt door jeugdbendes, ligt zeker niet geheel achter u. Wij moeten zelfs aannemen dat dit verschijnsel in versterkte mate wederom zal optreden in een betrekkelijk nabije toekomst.

Geen hoopgevend beeld. Maar u dient zich te realiseren dat de jeugd van heden wel anders denkt en reageert dan voorgaande generaties, maar dat zij bij al haar denken en streven zich toch steeds weer baseert op hetgeen die generaties de jeugd als denkbeelden omtrent het leven, rechten en plichten, hebben meegegeven. Zelfs het verzet van de jongeren blijkt steeds weer in de eerste plaats gebaseerd te zijn op hetgeen zij van de ouderen geleerd hebben en slechts in zeer zeldzame gevallen geheel in overeenstemming te zijn met de feiten. Nu zien wij over de gehele wereld dat de jeugd steeds meer bij het wereldgebeuren betrokken raakt en dat zij ook steeds actiever deelheeft daaraan.

Zowel de pressie- als de terreurgroepen van deze tijd bestaan grotendeels uit jongeren, veelal ook uit studenten - jongeren die dus ternauwernood aan de worstelingen van de lichamelijke puberteit ontgroeid zijn of daaraan nog laboreren.

Dit lijkt u misschien een negatieve benadering. Maar de feiten wijzen anders uit. Bij de stadsguerrillero's bv. zien wij dat het merendeel van de deelnemers een leeftijd heeft tussen de 16 en de 25 jaar. Slechts enkele ouderen maken deel uit van dergelijke groepen en handhaven zich daar gemeenlijk als de leiders. Zien wij naar de anarchistische groepen die mogelijk wat minder intensief naar terreur grijpen, maar toch alle middelen aangrijpen om de waardeloosheid, het in feite niet bestaan van de algemeen geldende waarderingen en opvattingen aan te tonen, zo worden wij wederom voornamelijk met de jongeren geconfronteerd. In alle gevallen blijkt het merendeel van dergelijke groepen gevormd door jonge mensen, die in feite de puberteit nog niet ontwassen zijn. Vergeef mij, wanneer ik hier voor de studenten een afzonderlijke zin toevoeg: behalve de studenten die vaak de lichamelijke puberteit wel ontgroeid zijn, maar geestelijk deze fase veel langer volhouden, omdat zij leven in een geheel afgescheiden gemeenschap met geheel eigen waarden. Vandaar dat zij bij hun benadering van de maatschappij de visie van de puber veel langer dan anderen vol weten te houden, hetgeen zelfs soms overslaat op hun hoogleraren, die bepaalde gedragingen en denkwijzen van de pubers dan zelfs tot op zeer hoge leeftijd kunnen blijven vertonen.

Vergeef mij, dat ik dit zo stel. Maar u hebt zelfs dit onderwerp gekozen en wij moeten toch trachten de feiten zoveel mogelijk duidelijk te stellen, zoals zij zijn. Wij moeten wel aannemen, dat de maatschappij een periode van intense veranderingen van omwenteling doormaakt. In deze periode mogen wij niet verwachten dat alle jongeren of zelfs maar het merendeel van hen positief zal reageren - wat betekent dat zij dus mede en feitelijk hernieuwers en helpers van de maatschappij zullen zijn. Wij moeten er rekening meer houden, dat van degenen die over ongeveer 10 jaar tussen 12 en 25 jaar oud zullen zijn, meer dan 25% zich geheel tegen de maatschappij zal richten, dus een negatieve gedragshouding aanneemt, trachtende op kosten van die maatschappij te leven en zich een eigen onderling gebonden en machtige wereld van jongeren te vormen die de maatschappij kan plunderen en mogelijk zelfs domineren. Het is duidelijk, dat een uitgesproken negativisme van zovele jongeren geen gunstige invloed kan hebben op de ontwikkeling van en de acties van jongerengroepen. Maar laat ons eens zien wat de meer positieve jongeren dan wel zullen betekenen.

Het grootste deel van hen bestaat - ik vraag alweer om vergeving - voornamelijk uit praters. Zij kunnen dagenlang door praten over alles, wat er in de wereld eigenlijk zou moeten gebeuren en hebben hoge idealen, maar hun praktische maatregelen en benadering van de werkelijkheid gaat niet bepaald ver en doet in vele gevallen nog het meeste denken aan een slecht geslaagde practical joke. Zij vormen niet het geheel van de jongeren, maar zijn toch wel in aantal waarschijnlijk het grootste deel daarvan. Deze praters trekken zich terug in hun ivoren toren van idealisme en theorieën, terwijl zij rond zich de wereld rustig laten vergaan. Ook in dit opzicht zullen vele jeugdgroepen dus een belangrijke rol spelen, al is het maar die van iemand die viool speelt, terwijl Rome brandt. Er resteert slechts een betrekkelijk gering percentage van de jongeren die praktisch op de ontwikkelingen reageren en feitelijk iets van belang in en voor de wereld doen.

Ik meen, dat het gehele percentage van degenen die meer actief zullen zijn niet meer dan 10 à 15% bedraagt. Daar hierbij een aantal meelopers betrokken zijn die in feite geen eigen initiatieven hebben en alleen meedoen om geborgen te zijn in de beweging, concludeer ik dat, gezien de verdere ontwikkelingen in de maatschappij, de eerste 20 jaren niet gerekend kan worden op meer dan 5% van de jongeren als hebbende een positieve instelling en een daadkracht die hen doet werken in en voor de gemeenschap als geheel. De gegeven percentages hebben uit de aard der zaak alleen betrekking op jongeren die in groepsverbanden reageren en niet op degenen die in een soort slaaf-meester verhouding of een nutsgebondenheid zonder meer de maatschappij aanvaarden en dienen. Toch ben ik van mening dat het op zich nogal geringe percentage van niet meer dan 5% van groot belang kan zijn voor de verdere ontwikkelingen in de maatschappij.

Jongeren zijn over het algemeen veel minder dan ouderen gebonden aan een denken in systemen. Het systeemdenken is een van de grote feilen van de huidige maatschappij en ook in de niet te verre toekomst zal het overwegende invloed hebben op de reacties van een meerderheid van mensen. U weet allen dat $2+2=4$ is. Maar men heeft er zelden over nagedacht, waarom dit nu wel zo is, terwijl de vraag, of de uitkomst onder omstandigheden wel eens anders zou kunnen zijn maar zeer zelden gesteld wordt. Men beschouwt dit als een vanzelfsprekende waarheid, die onaantastbaar is en werkt dan ook daarmee, zelfs in situaties waarin deze wijze van rekenen niet meer werkelijk gelden kan, zoals bv. op het terrein van energieën en velden, waar deze optelling geen betrekking meer hoeft te hebben op de werkelijkheid. De mens houdt zich echter aan het geleerde vast en doet dit ook t.a.v. maatschappelijke structuren en verhoudingen.

Een voorbeeld is de volgende schijnbaar geheel logische redenering: Wanneer er meer verkeer komt, moeten wij meer wegen bouwen en wanneer wij niet meer wegen bouwen, moeten wij ervoor zorgen dat er minder verkeer komt. Men beseft echter niet dat er ook een oplossing te vinden is door de functie van het verkeer en de verdeling daarvan te wijzigen. Men zou zelfs nieuwe verkeersmiddelen kunnen introduceren die per eenheid minder wegruimte in beslag nemen. Maar men beschouwt dergelijke oplossingen zonder meer als in strijd zijnde met de mogelijkheid en komt dus niet op de gedachte zelf een oplossing in deze richting eens te onderzoeken. Men gaat steeds weer uit van het standpunt bv. dat het beste werk gedaan wordt, wanneer een gunstige werkomgeving aanwezig is en bouwt dus steeds meer moderne fabrieken en kantoren, zonder kennelijk te beseffen dat de mensen die daar werken ook niet optimaal kunnen presteren, wanneer zij geen goed huis hebben om in te rusten en zich te ontspannen. Dergelijke denkfouten komen overal voor en ik vrees dat een dergelijke wijze van denken bij eenieder voort blijft gaan die eenmaal in de maatschappij is geïntegreerd en dus naast opvoeding ook de dressuur van de gemeenschap heeft ondergaan.

Maar de jongere is kritischer tegenover zogenaamde vaste wetten en normen en waarden. Dit geeft de actieve jongere grote voordelen boven de ouderen. Hij is nog niet vastgeroest in een reeks van handelings- en denksystemen. Hij vraagt zich nog wel eens een keer af of het mogelijk ook anders kan en waarom dit nu wel de beste manier zou zijn. Verder komt daarbij dat jongeren erg prestigebewust plegen te zijn, maar aan de andere kant nog niet gebonden zijn aan een bepaald systeem om zo hun prestige te kunnen handhaven - iets wat bij ouderen wel heel vaak het geval is.

Ik kom dan tot de conclusie dat wij het betrekkelijk geringe percentage actieve en positieve jongeren vooral moeten beschouwen als de vernieuwers van het denken. Zij vooral zullen het zijn die vele nieuwe benaderingen van problemen pousseren, die de ouderen wakker schudden en wijzen op de mogelijkheid anders te denken, te handelen en te waarderen. Ik geloof niet dat wij dergelijke jongeren werkelijk in jongerengroepen bijeen zullen zien komen. Daarvoor zijn zij over het algemeen te veel met de maatschappij bezig. Hun gezamenlijk optreden is een toevalsproduct, voortkomende uit een bepaalde behoefte, dus niet zoals bij de meeste sterk gebonden jeugdgroepen, vooral een zoeken naar samenhang en geborgenheid.

Ik meen dat deze groepen - die overigens in het verleden ook al dergelijke dingen tot stand brachten - bijzonder veel zullen kunnen bijdragen aan een verdere en positieve ontwikkeling van het denken in uw wereld. Ook deze jongeren zullen zich gaan interesseren voor de meer praktische mogelijkheden van o.m. het occultisme en gelijktijdig zich ook met verschillende tot nu toe door de wetenschap gewraakte theorieën bezig zullen gaan houden. Ik neem aan dat zij geheel nieuwe benaderingen zullen vinden t.a.v. zowel de technische als de meer geestelijke en morele problemen, waarmee de maatschappij op het ogenblik worstelt. Op grond van het voorgaande wil ik aannemen dat, zo de groep positief en bewust reagerende jongeren in vergelijk tot hun generatie klein is, zij in staat zullen zijn een trage maar redelijk goede vernieuwing van denken tot stand te brengen in de gehele gemeenschap, wat zowel op sociale verhoudingen en regeringssystemen van invloed zal zijn, als op de economische tendensen en de handelspolitiek.

Ik meen dat deze groepen in vele gevallen een feitelijke bijdrage zullen leveren tot het bestaan van meer dictatoriale regimes, vooral in het begin. Want dergelijke jongeren zijn in hun denken en optreden over het algemeen niet bepaald democratisch - dit is jongeren nu eenmaal eigen, daar jongere mensen ook nu nog vaak leven zoals de mens in oertijden, nl. volgens het recht van de sterkste. Ik moet wel aannemen dat hun invloed ertoe bijdraagt dat meer absolutistische bewindsvormen langere tijd zullen blijven bestaan. Deze uiterlijke vormen hebben echter maar weinig of niets te maken met het tot stand komen van een werkelijke broederschap onder de mensen, die zich gelijktijdig ontwikkelt, dit mogelijk ondanks, mogelijk dankzij, het ontstaan van deze bestuursvormen. Ik neem aan dat deze periode vanaf heden nog rond 20 jaren loopt. Ik vermoed dat ondertussen de jongeren van dan zich nog sterker internationaal zijn gaan oriënteren. Mij is opgevallen dat juist t.a.v. de gebieden waar men anderen geen toegang pleegt te gunnen, of waarmee men in de eigen omgeving alle contacten pleegt af te keuren, de jongeren zich bijzonder gebonden plegen te voelen en een verwantschap tussen zich en dergelijke gebieden trachten aan te tonen.

Ik neem daarom aan dat, ondanks de toenemende dictatoriale tendensen in alle bestuursvormen die door de jongeren in feite wordt gesteund, toch een soort internationale verbroedering in meer werkelijk zin plaats zal vinden. Ik neem aan dat deze ontwikkeling dan weer tussen de 20 en de 50 jaren zal vergen om geheel door te dringen. Nadien neem ik aan dat vooral de jongeren en door hun invloed ook vele ouderen een besef van continentale eenheid bereikt hebben. Mogelijk zien wij in deze tijd alle continenten reeds als eenheden optreden, terwijl zelfs een eenheid tussen Europa en Azië in die periode niet ondenkbaar is. Wat de jongeren en jeugdgroepen daarna nog zullen zijn en betekenen blijft een vraag. Want wanneer de maatschappelijke verhoudingen sterk veranderen, zodat de jongere weer de kans heeft ook binnen de maatschappij zichzelf te zijn, zal zijn binding met anderen van gelijke leeftijd op ideële gronden veel minder sterk tot uiting blijken te komen. Er blijft natuurlijk nog wel een onderlinge gezelligheid, het spel van de jongeren onderling, maar verder gaan zijn weer geheel op in de gemeenschap. Ik geloof dan ook dat men rond 70 jaren vanaf heden, alle problematiek rond jeugdgroepen wel zal kunnen vergeten.

Nu ik deze conclusie heb bereikt, geef ik u de gelegenheid uw commentaar te geven op het gesprokene.

Vraag: Komt hier het idealistische niet in het gedrang? Ik bemerk dat het een sterk materialistisch historisch bepaalde tendens is....

Antwoord: Zo vreemd het u mogelijk ook mag klinken, alle idealisme wordt mede historisch-materialistisch bepaald. Elk idealisme komt voort uit materiële condities en omstandigheden en is gebaseerd op denkbeelden die voortkomen uit een historische ontwikkeling.

Idealisme is over het algemeen een droom die men voor zich droomt omtrent de toekomst, gebaseerd op de wensen van het heden en gedreven tot de beelden, door hetgeen men weet omtrent het verleden, gesteund bovendien nogmaals door de mogelijkheden die men in het heden voor zich meent te vinden. U mag niet over het hoofd zien dat idealen altijd weer gebaseerd zijn op de omstandigheden en ontwikkelingen van uw wereld. Idealisme op zich is overigens wel mooi. Maar een idealisme dat niet in staat is zichzelf praktisch te verwezenlijken, kan hoogstens dienen als een stimulans voor de stervenden, wanneer het t.m. geen vluchtmogelijkheid wordt voor degenen die liever de feiten niet meer in een juist verband beseffen.

Er bestaan onder de jongeren van deze tijd heel wat idealen van de laatste categorie, idealen die nooit waar gemaakt kunnen worden. Er zijn echter in deze tijd, dankzij de neiging tot idealisme bij vele jongeren, wel ontwikkelingen te ontdekken die delen van de idealen helpen waar te maken, zelfs in uw dagen.

De gevolgen, ofschoon dezen sterk van het idealistisch gestelde afwijken, betekenen in de meeste gevallen toch een werkelijke verbetering voor de mens en kunnen zelfs een reeks betere mogelijkheden voor de geestelijke ontwikkeling van de mens met zich brengen.

Vraag: Zullen het ook in de toekomst voornamelijk de enkele denkers zijn die de grote massa zullen beïnvloeden en veranderen?

Antwoord: Dat is altijd wel het geval geweest en zal volgens mij ook altijd wel zo blijven, ofschoon daarbij ook in de toekomst in steeds sterkere mate ook magische elementen mee zullen spreken. Het is niet voldoende als enkele denker vooruit te denken op en voor de maatschappij. Het is vooral belangrijk dat je je gedachten ook aan de maatschappij, aan de massa, kunt overdragen. Het resultaat is steeds weer dat middelmatige denkers die de massa kunnen bereiken, voor de ontwikkelingen op aarde veel meer betekenen en ook veel meer bereiken, dan de enkele grote denkers die welswaar veel grotere en betere gedachten ontwikkelen, maar niet in staat zijn hun denkbeelden aan anderen over te dragen, zodat hun werkelijke bereikingen voor de mensen niet toegankelijk worden. Dat het individu ook in de ontwikkelingen van deze tijd een grote rol zal spelen, is duidelijk. Verder wil ik u erop wijzen dat de invloed van de individuele denker die uit de massa naar bovenkomt en haar beïnvloedt, vooral optreedt waar wij te maken hebben met een zogenaamde gesloten maatschappij, een gemeenschap waarin de denkvrijheid van de mens beperkt is.

Denk eens aan de communistische gemeenschappen waar geen gemeenschappelijke ontwikkeling van normafwijkende denkbeelden mogelijk schijnt te zijn en toch steeds weer individuele denkers op de voorgrond treden. Dit betekent niet, dat zij er in slagen hun denkbeelden ook te verwezenlijken - denk aan Hongarije en Tsjechoslowakije - maar zij bereiken de massa, zij veroorzaken een verandering, die ook met de grootste machtsontplooiing niet geheel ongedaan kan worden gemaakt. In Polen zult u overigens ook invloeden van dergelijke denkers zien die de waarden van de verkondigde idealen zijn gaan afwegen tegen de beleefde werkelijkheid. Deze denkers zijn maar zeer gering in aantal. Hun denkbeelden weten zij echter zo op de massa over te dragen dat de regering van dit land eens te meer in moeilijkheden komt en economische hervormingen niet meer zal kunnen vermijden. Hoe beslotener een groep of maatschappij is, des te rigider is haar systeem en hoe groter daarin de invloed van een enkele denker kan zijn, daar deze denker ontwikkelingen tot stand kan brengen, die in het systeem niet voorzien zijn en zo een lawine-effect veroorzaken.

Vraag: Vertolkt een dergelijke denker niet de onbewuste gedachten van een bepaalde groep?

Antwoord: Hij kan niet gerealiseerde spanningen e.d. mede vertolken. Zodra iemand echter uiting geeft aan verborgen inhouden van een gehele groep, beschouw ik hem niet meer als een individuele denker. Er zijn uit de aard der zaak wel mensen die de gevoelens en niet gerealiseerde denkwijzen van een gehele groep vertolken. Dit impliceert echter niet dat zij individuele denkers zijn. Volgens mij zijn zij eerder een soort kruising tussen een echokamer en een medium. Zij immers roepen de menigte alleen toe, wat zij eerst uit die menigte hebben opgevangen, terwijl zij aan de andere kant hierbij worden gedreven door impulsen die zijzelf niet geheel kunnen begrijpen en meestal niet beseffen en kunnen beheersen.

Vraag: Wat denkt u van de kerk in deze?

Antwoord: Zij heeft m.i. weinig te zeggen. De kerk op zich is steeds weer een establishment, een vaststaande hiërarchie, die haar eigen bestaan, bestaansrecht en belangrijkheid baseert op het instandhouden van oude gewoonten en denkwijzen, ook wanneer deze niet meer passen in de ontwikkelingen van de tijd en voor de jongeren niet meer aanvaardbaar zijn gezien het kader waarin en de wijze waarop zij gesteld worden. M.i. zullen wij de kerken dan ook onder moeten brengen bij alle andere behoudzuchtige systemen, zeker zover het haar invloed op jongeren betreft.

Vraag: Ik kan mij niet voorstellen dat een kerk ooit zomaar het veld zal ruimen.

Antwoord: Dat doet een kerk dan ook nooit. Zij voert steeds weer dreigend naar de hel en wijst gelijktijdig op de hemel.

Zij noemt zichzelf steeds weer de enige weg naar de hemel. Maar wanneer de kerkelijk verkondigde hemel in de ogen van steeds meer jongeren tot een soort zoetsappige hel wordt, is het verschil niet groot genoeg meer om werkelijke angst te wekken, treedt een nuchterder

denken omtrent de kerk als gezag en gemeenschap op en neemt de kerkelijke mogelijkheid tot het beïnvloeden van het menselijke gedrag steeds verder af.

Vraag: Is de jeugd, die zich bindt aan het Jesus-movement een lijn in de door u geschetste ontwikkeling?

Antwoord: Het is een van de groepen die zich van de werkelijkheid vervreemdt. Deze jeugd zoekt in Jezus niet een bewust deelgenootschap in de wereld en het leven. Zij zoekt in deze beweging iets van roes, een innerlijke beleving van de Christus, die gepaard pleegt te gaan met een zich steeds verder verwijderen van de wereld waarin zij leven, en een gelijktijdig verwerpen van hun eigen wezen, zoals dit werkelijk is. Volgens mij betekent dit het ontkennen van een werkelijkheid, althans voor het merendeel van de aanhangers. Daarom meen ik ook dat deze beweging voor de ontwikkeling van de mensheid maar weinig betekenis zal hebben. Het blijde verkondigen van een boodschap is een bezigheid die ouder is dan Rome. Je moet uit jezelf iets voortbrengen, waardoor een ander gelukkiger kan worden. Zelfs indien je daarbij mogelijk tracht die ander duidelijk te maken dat deze blijheid een deel is van de Christus, zonder echter je gedrongen te voelen de ander dwingend te bekeren.

Mogelijk kan een bewuster en zelfstandiger leven in de werkelijkheid eens uit het Jesus-movement voortkomen, maar het is niet iets wat ik op het ogenblik daarin reeds zie. Ik beschouw het geheel daarvan voorlopig dan maar als een sektevorming, die elementen van wereld-ontvluchting en zelfverheffing bij haar leden bevordert. Naar mijn mening is Jezus zelf op de wereld gekomen om met alle mensen te leven, niet om alleen degenen die hem aanvaarden en als meester namen, tot zich te roepen en uiteindelijk in een kringetje van exclusieve geestelijke hoogheid te betrekken. Ik meen dit met nadruk te mogen stellen, omdat er zoveel soortgelijke groepen bestaan. Er zijn sociaalbewogen groepen bv. die in hun sociale bewogenheid vele mooie denkbeelden verkondigen en deze in hun eigen groep zien als onaantastbare werkelijkheid, zonder te willen beseffen dat al hetgeen zij denken en doen, niet passen kan in de wereld van heden, omdat het geheel strijdig is met al het bestaande en alle aanwezige mogelijkheden. Volgens mij zal een groep die in deze tijd ook maar enige werkelijke betekenis wil hebben, zich moeten baseren op de bestaande mogelijkheden, uitgaande van zichzelf en de erkende waarden in de wereld, niet zichzelf predikende of aankondigende als de enige oplossing.

Vergeef mij dit commentaar. Het brengt ons terug bij de jeugdgroepen in de toekomst. Wanneer wij naar de jongeren zien, zo valt, zeker zelfs in deze tijd, ook op dat zij geneigd zijn elkaar na te volgen. Men neemt een bepaald voorbeeld en streeft er niet naar zichzelf te zijn en eigen mogelijkheden zo goed mogelijk te ontwikkelen, maar wenst gelijk te worden aan iets of iemand anders. Een imitatie syndroom, dat wij bij alles wat jong is, kunnen constateren en dus op zich niets verwonderlijks. Maar verwonderlijk is het wel, dat men in deze nabootsing vaak de enige bereiking meent te mogen zien. De imitatie kan je helpen je aan een milieu aan te passen en zelfs om bepaalde noodzakelijke vaardigheden gemakkelijker te verwerven. Maar zij kan je nooit helpen om zelf iets te zijn. Ik meen dat mijn schatting van hoogstens rond 5% jongeren die werkelijk iemand kunnen zijn en in de verdere ontwikkeling van de maatschappij en de mensheid een bewuste en positieve rol kunnen spelen, als een betrekkelijk hoge raming te mogen zien. Ik ben wel van mening dat degenen onder de jongeren die werkelijke invloed op de maatschappij en de mensheid kunnen hebben, degenen zullen zijn die op een grote afstand gaan staan en van eigen al dan niet veronderstelde geestelijke of morele hoogten hun oordelen spreken over het bestaande.

Degenen die invloed hebben, zijn degenen die zelf en met eigen middelen iets doen. Ik vind in dit opzicht een verandering van leefgewoonten belangrijk, die wij ook bij de moderne jeugd in sterke mate aantreffen. Er is sprake van een verschuiving van de belangrijkheid van en de waardering voor bezit te constateren, om iets te noemen. De wooncultuur van de mensen ondergaat grote wijzigingen en wij zien ook sociale waarderingen veranderen. Men is meer van eigen waarde van zichzelf overtuigd en komt er daardoor ook toe, bij een waardebepaling van anderen andere en meer reële maatstaven aan te leggen. Overigens toont zich dit in deze periode sterk vooral bij jongeren tot rond 35 jaar, waarvan een groot deel in deze verandering van denken is betrokken.

Het feit dat de leefgewoonten van de jongeren aan het veranderen zijn, lijkt mij in feite van groter belang voor de toekomst dan de nu optredende groepsvorming onder diezelfde jongeren. Want als je anders gaat leven, zullen de eisen die je aan het leven stelt mede veranderen, en zullen ook de maatstaven, volgens welke je jezelf en anderen beoordeelt, zich wijzigen. Het betekent een verandering van gedrag en een ander begrip voor de wereld.

Het ontstaan van een nieuw begrip voor en benadering van het zijnde, het bestaande, is steeds weer een van de meest belangrijke factoren in de menselijke ontwikkeling. Het gaat niet om het plotseling ontdekken van grote geheimen, maar om het vermogen de dingen soms eens wat anders te zien dan anderen. Het gaat om een originele benadering van de zaken, om het besef dat, wanneer het al zo niet kan, het mogelijk op een andere wijze wel bereikbaar zal blijken. En dat verwacht ik van de jongeren. Wanneer eenmaal een aantal jongeren een nieuwe mogelijkheid ziet, bij voorkeur een waardoor zij ook voor zich iets denken te bereiken, iets meer denken te zijn - want een ruime mate van egoïsme mag men ook de jongeren niet afspreken - zullen zij, ofschoon individuen, tijdelijk tot belangengemeenschappen worden die gezamenlijk vanuit de nieuwe denkwijze de maatschappij benaderen, maar daarbij vaak die maatschappij te vlug af zijn.

Ik geloof niet dat de jongere het ooit tot de basis van de regeerders zal brengen en ik kan mij geen enkel land voorstellen waarin een jeugdgroep het gouvernement gaat vormen. De jongeren hebben nu eenmaal geen geduld voor alle kleine details die nu eenmaal met het voeren van bewind gepaard gaan, terwijl er vele oude heren zijn die juist in de prietpraterij die daarmee gepaard gaat, hun levensvervulling denken te vinden. Ik neem dus aan dat eventuele parlementen e.d. voorlopig nog wel voornamelijk uit mensen van rijpere leeftijd zullen blijven bestaan - al zal er soms een periode zijn, waarin enkele jongeren tijdelijk in dit milieu hun intrede doen, tot zij er misselijk van zijn geworden en weer weg gaan.

Nog een enkel punt, waarover ik nog maar weinig heb gezegd. Zo nodig kunt u daarna nog even aan het woord komen. De jongeren denken vrijer. De jongeren durven bv. zich af te vragen of er wel een God bestaat en niet alleen maar te leven in een klakkeloos aanvaarden, waarbij men aanneemt dat God er is, omdat bijna iedereen dit beweert. De jongeren durven zich af te vragen of een geldende morele code ook wel een juiste code is, zonder zich tevoren te binden en hierdoor een aanvaarding van de gemeenschap - tegen eigen wezen in desnoods - te verwerven.

De jongeren hebben de moed hun innerlijke waarden en problemen op een nieuwe wijze te benaderen. Zeker, zij zullen daarbij soms in een roes ontvluchten aan de werkelijkheid. Dit is wel onvermijdelijk. Maar steeds meer van hen zullen ook weer uit de roes terug keren tot een aanvaarden en hanteren van de werkelijkheid. Dit zal echter dan geschieden met een verruimd bewustzijn. Laat mij het vergelijkend zo zeggen: Een Isd-trip kan gevaarlijk en schadelijk zijn. Aan de andere kant kan zij, voor iemand die zich wil oriënteren omtrent zichzelf, ook een grote beleving zijn. Wanneer je een dergelijke trip hebt gemaakt, hoe beperkt ook, ben je niet meer precies dezelfde van voorheen. Er is iets in je veranderd. Ik meen dat veel van de geestelijke belevingen en experimenten van de jongeren voor hen zullen resulteren in een innerlijke verandering. Een verandering die, gezien het beleven van geestelijke en minder stoffelijke elementen die daarin kenbaar worden, de nadruk zal doen leggen op de meer geestelijke elementen van het menselijke leven. Dat is zeker belangrijk.

De mens komt dan tot het beleven en uiten van geestelijke waarden nu niet meer middels een afpersingssysteem dat dreigt dat je anders naar de hel gaat, maar dankzij een werkelijke noodzaak nu eindelijk eens werkelijk jezelf te zijn. De mens betreedt dan zo een wereld, waarin het menszijn nieuwe dimensies krijgt, een wereld waarin de belevingen in de materie geestelijk geheel nieuwe mogelijkheden gaan openen. Dan kan er een vervlechting ontstaan tussen dat wat nu door de grens van de dood blijvend gescheiden lijkt te zijn: de werelden van de geest en de wereld van de mens. Ik ben ervan overtuigd dat de jongeren ook in dit opzicht een grote bijdrage aan de bewustwording van de mensheid zullen leveren. Ik kan niet zeggen hoelang het zal duren voor dit in uw wereld een merkbare invloed uitoefent.

Wel kan ik met zekerheid stellen dat de aandacht voor het paranormale en occulte nog langere tijd aan zal houden, voordat de jongeren deels terug keren tot een meer menselijk redelijke en materialistische benadering van het leven.

Ik geloof, dat de geestelijke belevingen voor de mens, maar zeker ook voor de jongeren, de mogelijkheid scheppen steeds meer geestelijke waarden en krachten op een kenbare en beseftbare wijze te integreren met het dagelijkse leven. Ik kan niet geloven dat mooi georganiseerde groepjes jongeren of horden die in beatkelders samenkomen, als massa de toekomst zullen gaan beheersen. Wel geloof ik in de jonge mensen die in zich steeds meer innerlijke mogelijkheden en verwantschappen vinden, zodat geestelijke waarden en krachten in sommigen van hen reeds nu zonder verdere materiële oorzaken of contacten tot uiting komen.

Ik kan mij jonge mensen voorstellen die desnoods over continenten en wereldzeeën weg, zodanig sympathisch zijn, dat zij gezamenlijk innerlijke waarheden beleven en dezen tot uitdrukking brengen, elk op eigen plaats en eigen wijze. Ik meen dat zij dan ook praktische resultaten zullen boeken, elk op eigen terrein en eigen plaats, die de wereld meer tot eenheid brengen. Ik meen dat wij deze ontwikkeling die zich onder de jongeren aankondigt, hoger moeten schatten dan het ontstaan van jongerengroepen en zelfs de groeperingen die in feite een soort greep naar de macht van de jeugd betekenen.

U denkt aan het feit dat 18-jarigen nu mogen stemmen? Dat is voor de werkelijke ontwikkelingen van geen belang. Want de jongeren van 18 weten evenmin wat er werkelijk gaande is als de ouderen van 60 en ouder. De bedoeling was trouwens niet hen werkelijk ook maar enige macht of invloed te schenken. Men hoopte alleen snellere reacties te kunnen wekken bij jongere en minder sleur gebonden mensen, zodat meer extreem denkende groepen gemakkelijker stemmen achter zich kunnen krijgen. Meer niet. Denk niet dat jongeren in deze maatschappij zo belangrijk zijn om hun persoonlijkheid en inzichten. Zij zijn alleen belangrijk om datgene wat bepaalde groepen binnen de gemeenschap van hen menen te mogen verwachten. Wanneer de huidige maatschappij aan de jongeren rechten geeft of hen een zekere vrijheid van handelen geeft, zo is dit, omdat die gemeenschap, of althans de leiders van die gemeenschap, van die jongeren nut hopen te hebben. Wat zij echter zeker niet verwachten is het feit dat vele jongeren een geestelijke ontwikkeling doormaken en een vernieuwing brengen die in staat is de zogenaamde vaststaande waarden en samenhangen van de gemeenschap aan te tasten en/of te vernieuwen.

Men zou kunnen zeggen, dat de jongerengroepen van deze dagen in vele gevallen fungeren als een soort couveuse voor geestelijk meer bewusten, die op een gegeven ogenblik uit de gebondenheid van de groep zullen uitbreken, machtsmiddelen in zich ontdekken, mogelijkheden en motiveringen in zich ontdekken, die sterker zijn dan alles wat de gemeenschap van heden daar tegenover kan plaatsen. Ik ben ervan overtuigd, dat de jeugd ook in deze dagen, vernieuwing, zoals eerder in het verleden, zal brengen. Dit zal in de toekomst eveneens het geval zijn. Maar de werkelijke kracht schuilt daarbij in enkelingen, zodat ik toch ook meen te mogen zeggen: men dient het geheel van de jeugd, ondanks haar pogingen anders te zijn, niet te overschatten. Zoals men de waardering voor de jeugdbewegingen en de jeugdgroepen nu ook niet dient te overschatten.

Vroeger dacht men: wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. Maar de jeugd gaat verder dan zijn leermeesters. En bovendien: wie nu denkt dat hij de jeugd heeft, heeft de zekerheid dat hij door de jeugd bij de neus genomen wordt. Want je kunt de jeugd van heden niet meer 'hebben'. Juist daarom zeg ik: kijk niet te veel naar alle idealisme, alle modes, bevestigingen en vlagen die kenbaar worden in de jeugdgroepen. Kijk naar het individualisme, dat hen als mensen los maakt uit de sleur en geestelijk zowel als menselijk tot een steeds belangrijker factor in de menselijke ontwikkeling zal maken, zelfs indien het uiteindelijk maar enkelingen zijn die de verantwoordelijkheid zowel als de macht tot het veranderen van de wereld in zich dragen.

Hebt u nog iets te zeggen?

Reactie: In uw betoog mis ik de belangrijkheid van de bestudering van de geschiedenis, juist voor de jeugd.

Antwoord: Ik meen niet dat dit zo belangrijk is. Men heeft lange tijd niet alleen de geschiedenis bestudeerd, maar heeft zich gebonden aan het voorbeeld van de klassieken, hun redekunst, filosofie en zelfs strategie nagevolgd en als ideaal voor ogen gehouden. Maar wat is ervan terechtgekomen? Niet veel. Ik meen dat het denkbeeld dat de jeugd altijd weer kan leren uit de fouten van het verleden, reeds lang een foutieve is gebleken. Er is eerder neiging, de z.g. helden na te volgen, dan deel te hebben aan de inzichten van de wijzen en hun wijsheid vervolgens toe te passen op eigen wereld en leven.

Soms krijg ik de indruk dat juist degenen die de geschiedenis bestudeerd hebben, de oude fouten gemakkelijker herhalen, juist door het gevoel veel te weten en dus wel verstandiger te kunnen zijn. Waarbij men geheel vergeet, dat de mens die eenmaal een reeks van tendensen heeft geschapen, dezen niet meer beheersen kan, maar erdoor wordt beheerst. Ik geloof niet dat de jeugd zich bijzonder met de geschiedenis bezig dient te houden. De historie is deel van de mensheid, maar wat gisteren is geweest, is voorbij. Wat vandaag bestaat, is belangrijker en uit onze dromen en werken in het heden bouwen wij de basis van het morgen. De mens die terugkijkt, doet mij denken aan iemand die met volle vaart vooruitsnelt in een auto terwijl hij alleen maar in de achteruitkijkspiegel kijkt. Een enkele maal zien naar wat er achter je is, kan belangrijk zijn, maar het is nog veel belangrijker dat je in de eerste plaats de weg voor je in de gaten houdt.

Er zijn professoren die anders denken, dat weet ik. Maar zij zijn dan ook al oud genoeg om terug te blikken. De jeugd moet volgens mij vooral vooruitzien, al is het alleen maar omdat een vernieuwing niet uit een terugblik voort pleegt te komen. Wie zich te veel bindt aan de historie, zal zich onwillekeurig te zeer gebonden achten aan de patronen die hij in die historie meent te herkennen en daardoor een onontkoombaarheid van ontwikkelingen en feiten stellen, waaraan hij zich onnodig onderwerpt. Wanneer je jong bent lijkt het mij dan ook nogmaals verstandiger om te reageren op wat er is, te bouwen met de stenen die je nu hebt, vooruit te streven met de middelen waarover je nu beschikt. Wanneer je wat ouder bent, wordt het enigszins anders: dan wordt je leven in feite ook al mede geredigeerd door je eigen herinneringen. Houd je je dan bezig met de historie, dan zie je hoe een dergelijke invloed ook in het geheel van de mensheid bestaat. Voor jongeren is en blijft mijn raad: zie niet te veel naar het verleden, maar bouw aan de toekomst met het besef en de middelen die je vandaag bezit.

Reactie: Het zou ook jammer zijn van de tijd die men daarmee verspilt. Je kunt die tijd voor dringender bezigheden gebruiken.

Antwoord: Niet geheel juist. Vele mensen doen in deze dagen haastig zovele dingen die volgens mij ook in de rubriek tijdsverspilling thuishoren, en praten onder het mom van werken aan het heden vaak eindeloos over zaken, waar toch nooit iets van terecht kan komen - wat men beseft, zodat een soort sociale sprookjessfeer overheerst. Tijdsverspilling zou ik dan ook niet als argument willen gebruiken, vooral omdat het verspillen van tijd soms nuttig kan zijn. Het denkbeeld dat je haast hebt, het zoeken naar snelle oplossingen blijkt uiteindelijk vaak nog het meest tijdrovende van alles te zijn. Want een mens die meent dat hij haast heeft, neemt zich vaak de tijd niet om de dingen die hij doet, goed te doen, forceert ontwikkelingen die juist daardoor schadelijk of verkeerd uitvallen etc. Het gevolg is dat hij er veel langer over doet dan iemand die zich alle tijd neemt om zijn werkelijke doel te bereiken en bovendien de kans loopt vele malen te stranden op de riffen van illusie, die verborgen liggen onder de spiegel van de zee des levens.

Ik stel nadrukkelijk dat ik op zich een studie van de historie geen verspilling van tijd vind, tenzij het erom gaat het verleden te bestuderen om te weten hoe wij vandaag moeten handelen en zijn. Studie van de geschiedenis kan je volgens mij hoogstens helpen om te begrijpen waarom de wereld geworden is tot dat, wat zij nu blijkt te zijn. Het lijkt mij echter verkeerd je eigen ontwikkeling aan de hand daarvan af te meten, of, erger nog, je daden af te stemmen op wat je geleerd hebt omtrent oude ontwikkelingen. Daar dit geen werkelijke resultaten brengt, lijkt mij dit tijdsverspilling, gezien doel en resultaten.

Wat geduld betreft: ik meen nog steeds dat de mens die gezapig steen voor steen bouwt, huizen kan maken, die nog overeind zullen staan, als alle haastig opgetrokken betonnen kolossen reeds onder invloed van het weer vergaan zijn. Dit moge gelden als voorbeeld voor het denken van de mens, voor sociale opbouw enz. Indien men nagaat, hoe de stormachtige sociale ontwikkelingen in uw land zich na de tweede wereldoorlog hebben afgespeeld, zo moet u concluderen dat men in vele gevallen te veel te snel heeft willen doen en zo zich de tijd niet heeft gegund goed te funderen, wat men deed. Daardoor is diezelfde eens zo bejubelende sociale ontwikkeling nu een molensteen rond de hals van zowel de sociale, de economische als de morele ontwikkeling in uw land geworden. Realiseer u, hoeveel anders en beter had gekund.

Uw omroepstelsel is een van de meest vreemde die ik ken: het is in feite een staatsomroep die pretendeert onder vele verschillende hoofden geheel onafhankelijk te zijn. Uw systeem van medisch sociale begeleiding is het vreemdste wat ik ken, daar het enerzijds gebaseerd is op het vrij ondernemerschap van de geneesheren en anderzijds berust op gedwongen verzekeringen. Het resultaat is een onnodig kostbare structuur en het vaak niet beschikbaar zijn van de dingen die je werkelijk nodig hebt op de ogenblikken dat zij werkelijk noodzakelijk worden. Volgens mij had men dan beter kunnen beginnen aan een staatsgezondheidsdienst, met alle medici, inclusief de specialisten in staatsdienst, alle ziekenhuizen in handen van de staat e.d. Dan zou er wel sprake kunnen zijn van een juiste samenwerking, ook zouden geneesheren enz. zodanig verdeeld worden dat overal aan de werkelijke behoeften zoveel mogelijk tegemoet gekomen zou worden, terwijl kostbare en onnodige doublures, kostbare prestigekwesties e.d. voorkomen zouden kunnen worden. Het feit, dat de staat wel de betaling- en verzekeringskosten onder dwang int, maar gelijktijdig het verdere overlaat aan in feite particuliere initiatieven, maakt in vele gevallen het sociale aspect van uw geneeskundige hulp tot een aanfluiting.

Uw sociale zorg is bedoeld als zekerheid voor eenieder en tot stand gekomen dankzij waardige gevoelens, die stellen dat elke mens een menswaardig leven moet kunnen leiden. Maar de structuur is weer te zeer gericht op de behoeften van kleine groepen, zodat een toenemend misbruik onvermijdelijk werd. Het gevolg is, dat de kosten van deze sociale zekerheid veel te hoog worden voor het feitelijke resultaat, dan dat daar waar werkelijke behoeften bestaan, bereikt wordt. Men wilde alles perfect doen, zonder werkelijk ook voorwaarden te stellen op een wijze die in de particuliere sfeer ingrijpt. Het gevolg is een topzware structuur die gewetenlozen een gemakkelijke exploitatiemogelijkheid van de sociale wetten biedt.

Ik geef maar enkele voorbeelden. In alle gevallen is onder druk van groepen of omstandigheden te haastig gereageerd. Je moet beseffen dat je de tijd moet nemen om iets op te bouwen. Het is beter iets wat trager en stukje voor beetje, maar dan ook werkelijk gedegen op te bouwen, dan opeens te stellen: dit wil ik hebben, en het dan even snel ineens te knutselen met het gevolg dat het reeds in elkaar dreigt te storten voor het geheel klaar is, zodat men met noodwetten schoort, maar uiteindelijk in een bouwval leeft.

Zowel in uw eigen land als elders heeft de sociale ontwikkeling wel aangetoond dat dat, wat langzaam maar gedegen en zich in de gemeenschap integrerend tot stand komt, kwalitatief veel beter is. Naar ik meen geldt dit zowel voor geestelijke als andere waarden. Wij moeten begrijpen dat veranderingen die werkelijk iets te betekenen hebben en door de mens beheerst tot stand moeten komen, tijd vergen. Een maatschappij die op zeer korte termijn geheel verandert, valt kort daarna in chaos uiteen. Een maatschappij die langzaam groeit en zich blijft ontwikkelen, zal zich daarentegen redelijk kunnen aanpassen aan de erkenningen en behoeften van nieuwe denkers en gelijktijdig een vaste basis blijven vormen, waaruit verdere denkers voort blijven komen. Jongeren zal dit pleidooi voor geleidelijkheid niet zo zeer aanspreken, want vooral jongeren hebben het gevoel dat je de wereld van vandaag op morgen moet veranderen. Zij vergeten daarbij echter, dat een hechte brug niet wordt gebouwd van lucifers. Je kunt je wereld niet werkelijk veranderen, zonder ook de mens en de mensheid te veranderen. En dit laatste kan nu eenmaal alleen langs de weg der geleidelijkheid bereikt worden.

Zo vrienden, dan waren dit de jeugdgroepen in de toekomst.

Wij hebben mogelijk meer gesproken over andere zaken dan daarover alleen. Maar dat is begrijpelijk, daar de jeugdgroepen een tijdsverschijnsel zijn, dat wel regelmatig weer optreedt, maar dat in zichzelf niet bepalend is voor maatschappelijke ontwikkelingen, doch eerder een symptoom daarvan vormt.

Ik dank u voor uw vragen, uw aandacht en wens u allen een aangename pauze toe.

Goedenavond.

DE GEESTELIJKE ONTWIKKELING IN DE KOMENDE TIJD

Goedenavond, vrienden.

In dit tweede deel van de bijeenkomst is het eveneens uw recht te zeggen waarover wij gaan spreken, al zou ik een meer geestelijk onderwerp wel op prijs stellen.

Reactie: De geestelijke ontwikkeling in de komende tijd.

Antwoord: Allereerst moeten wij dan constateren dat de mens zich begint te realiseren dat een groot deel van de geestelijke zekerheden, die hij meende te bezitten, op zijn minst genomen vraagwaardig zijn. Dit betekent dat men zich steeds meer zal afkeren van de alleen uiterlijke vormen en zich bezighoudt met datgene, wat innerlijk voor het Ik betekenis krijgt.

Formalisme, gedrag naar buiten toe, is van weinig belang daarbij. Steeds sterker is er de honger naar een feitelijk beleven in jezelf, het erkennen van iets, wat meer is dan de materie in haar sterfelijkheid.

Reeds nu dus is er een toenemende belangstelling voor en behoefte aan een persoonlijk geestelijk beleven, reeds nu is er in toenemende mate sprake van groepen die zich in velerlei vormen, met velerlei middelen en op grond van zeer verschillende stellingen, bezighouden met het bereiken van een innerlijke waarheid, waardoor je bestaan weer wat meer achtergrond en betekenis krijgt. De materie stelt in toenemende mate de mens teleur. Zolang er een zeker gebrek is, kun je altijd nog hopen, dat je de kans krijgt iets te verwerven wat beter zal zijn. In een tijd dat velen eigenlijk al het noodzakelijke en zelfs meer dan dit verworven hebben, wordt de materie steeds minder betrouwbaar. Zij brengt de mens steeds meer teleurstellingen en ook hierdoor ontstaat een pogen terug te keren tot 'in' het Ik en 'voor' het Ik belangrijker zaken.

Ik meen dat dit op zich reeds een tendens aanduidt van geestelijke vernieuwing en dat wij, op grond van het reeds gestelde, mogen verwachten, dat meer en meer mensen door persoonlijke en innerlijke belevingen een eigen waarheid zullen vinden, die verder reikt dan het stoffelijk kenbare. De toekomst vergt geen tekenen die erop wijzen dat in deze tendens op korte termijn verandering zal komen. Ongetwijfeld zullen echter op uw wereld de materiële spanningen binnen afzienbare tijd toenemen. Dan zullen nog meer mensen het gevoel van teleurstelling ondergaan, gebonden aan een onjuist, onwaardig of waardeloos blijken van hetgeen je bezit of nastreefde. Dat zal volgens mij voor een steeds groter deel van de mensen ook betekenen dat je moet zoeken naar iets, wat toch weer betekenis geeft aan je bestaan, aan iets, wat de grenzen van de nu vaak haast verwerpelijk onbetrouwbare materie doorbreekt.

Er zijn wat dit betreft opvallende verschijnselen. Wij weten bv. dat juist een aantal landen waarin het bestaan van God officieel ontkend wordt, grote vorderingen zijn gemaakt in de richting van een constatering en erkenning van niet stoffelijke delen van de mens, zoals men ook reeds tot de erkenning is gekomen van vele niet geheel redelijk te verklaren niet-stoffelijke functies van de mens. Het is kenmerkend voor het geheel der ontwikkelingen.

Men zoekt steeds meer een onstoffelijke werkelijkheid, omdat een zuiver materiële en materialistisch beziene werkelijkheid zonder meer geestelijke waarden niet meer aanvaardbaar blijkt. Dan zal men ook steeds meer afzien van vaste doctrines, waaraan de mens geestelijk gebonden zou zijn. Men zal eerder zoeken naar de mogelijkheid voor de mens vanuit zich te openbaren en in zich te beleven. Het zal niet zo lang meer duren naar ik meen, voor zelfs de gave van het profeteren weer bij de mensen in hoog aanzien komt te staan. Dat dit voor velen een inwijding zal betekenen, geloof ik overigens niet. Maar ik meen wel dat de mogelijkheid een inwijding te ondergaan, door te dringen in een nieuwe wereld, een nieuw bestaan, zodat je de visie op eigen zijn en noodzaak kan wijzigen, toch voor velen groter wordt.

Wij kunnen uiteindelijk hier niet spreken over de bereikingen van de toekomst. Dezen zijn op geestelijk terrein vooral te zeer gebonden aan het individu en elke stelling van meer algemene aard zou hierdoor voor te velen onjuist zijn. Maar wij kunnen wel stellen, dat de mogelijkheid tot geestelijke ontplooiing en ontwikkeling voor allen aanmerkelijk groter wordt. Gezien de honger die nu bij velen bestaat en gezien de ontwikkelingen die ik nu in uw wereld constateer, gezien verder de tendensen die ik voor de komende tijd kosmisch vastgelegd acht, meen ik te mogen stellen:

De belangstelling voor, maar ook de beleving van vele occulte waarden zowel als de ontwikkeling van menselijke en geestelijke gaven zal toenemen. Het zou mij niet verbazen, wanneer een groot deel van de huidige era beheerst zal worden door een magisch-technisch denken. Ik geloof niet dat men de materie geheel als onbelangrijk terzijde zal stellen. Wel meen ik dat men, door het gebruik van geestelijke mogelijkheden en krachten naast de stoffelijke middelen, zich betere mogelijkheden zal zoeken te verschaffen. Ik veronderstel dat er al snel sprake zal zijn van een algemeen erkend soort 'geestelijke' wetenschap, die op menselijke mogelijkheden en belevingen gebaseerd is. Zo zal men volgens mij trachten aan de beperkingen van de techniek en het gevaar daardoor geheel beheerst te worden, te ontkomen, zonder daarom de techniek met haar mogelijkheden en middelen geheel te moeten verwerpen.

Ik ben ervan overtuigd dat de grote godsdiensten, zoals zij nu op de wereld bestaan en de grote esoterische scholen, zoals deze op het ogenblik nog functioneren, geen lang leven in belangrijkheid meer beschoren zal zijn. Zeker, er zal nog een islam bestaan over 1000 jaren, zoals een kerk van Rome, reformatorische christenen enz.... Maar deze godsdiensten zullen voornamelijk nog een sociale functie hebben. Ik zie reeds nu langzaam maar zeker de kerkelijke groepen devalueren tot een soort sociale eenheden, nog wel gebaseerd op een reeks gemeenschappelijke geloofswaarden, maar toch voornamelijk gebonden door politieke en sociale bestrevingen. Bindend voor de leden zal in vele gevallen ook een gezamenlijke omschrijving van wenselijkheden en sociale verschijnselen zijn. Verder zullen deze nog benoemde groepen toch zeer sterk innerlijk verdeeld worden, ook al door de grote verschillen in innerlijke beleving en de vaak sterk afwijkende innerlijke erkenningen van waarheid tussen de leden.

Ik meen, dat de betekenis van de grote wereldreligies tanende is. De esoterische scholen echter brengen in deze tijd nog te zeer een geheime leer en discipline, waardoor zij het gevoel van uitverkorenheid bij hun leden trachten te stimuleren. De mens die innerlijk ervaart, heeft echter geen behoefte meer aan uiterlijke tekenen van zijn bereiking of de erkenning van juistheid daarvan door anderen. Ook deze systemen zullen, de een wat langer dan de ander, bestaan en hun leringen ter beschikking stellen van de mensen. Maar hun gesloten karakter en leergezag vervalt steeds sterker. Daarvan zal m.i. niet veel overblijven.

Ik meen dat een van de belangrijke factoren in de toekomst iets zal worden, wat men mogelijk zou kunnen omschrijven als de religie van de gedeelde stilte. Mensen die oorden van rust vinden, daar samenkomen en elk voor zich trachten een innerlijke waarheid te beleven, onverschillig welke of hoe geformuleerd. Ik meen dat deze groeperingen een sfeer zullen scheppen welke, zij het in gunstige zin, vergelijkbaar is met die welke wij in sommige bedevaartsoorden aantreffen: een grote geladenheid, waardoor de innerlijke mogelijkheden van de mens aanmerkelijk groeien, groter worden.

Ik geloof dat dit alles, juist door het wegvallen van scherp onderscheid en te vaste gebondenheden, ook een vrijere benadering van de medemens mogelijk maakt. Men zal dan niet meer spreken over een oecumene, een samengaan van kerken, maar over broederschap, het samengaan der mensen. Men zal het niet meer in de eerste plaats zoeken in het geopenbaarde gebod van God, maar in de innerlijke openbaring, waardoor men de Wil Gods voor het Ik beseft.

Mij dunkt dat een dergelijke ontwikkeling zich langzaam en onophoudelijk, aanmeldt. Zij zal volgens mij niet zo gemakkelijk te bemerken zijn. Juist omdat zij zoveel innerlijke waarden, erkenningen en mogelijkheden omvat, zal deze voortgang m.i. lange tijd onder uiterlijkheden begraven blijven. Veel van de innerlijke verstillings zal dan ook voor de beschouwers wel verborgen blijven in de komende periode achter de luidruchtige verkondiging van degenen die nog geen innerlijke stilte hebben kunnen bereiken. Maar de ontwikkeling zelf is er. Ik meen dat zeer belangrijk in deze ontwikkeling, ook een geheel nieuw besef omtrent bindingen en gebondenheden zal worden.

Dezen zullen erkend worden als gebaseerd op innerlijke waarden, zodat alleen innerlijke erkenningen betekenis kunnen geven aan banden met dingen, groepen of personen. Al het andere wordt als onbelangrijk beschouwd, iets wat ten hoogste lege vorm of een soort onbelangrijk spel bevat. Dit impliceert volgens mij ook, dat de mens aan groepen niet meer zo gemakkelijk middels economische pressies en z.g. noodzaken te binden valt. Het betekent voor de mens, door in steeds mindere mate sociale patronen en in steeds grotere mate innerlijke erkenningen zijn gedrag in de wereld gaan beheersen. Wij in de geest vermoeden, ofschoon wij daaromtrent geen algehele zekerheid hebben, dat ook de paranormale of verhoogde gevoeligheden van de mens in de komende era geheel tot ontplooiing zullen kunnen komen. Reeds nu menen wij bij een groot aantal mensen een meer dan normale gevoeligheid voor sfeer, een sterker aanvoelen ook van elkander en elkanders gevoelens te mogen constateren.

Wanneer dit verder gaat, krijgen wij te maken met een op maatstaven van innerlijk erkennen gebaseerde maatstaven voor stoffelijke harmonie evenals een innerlijke erkenning van bestaande disharmonieën, die niet door uiterlijk vertoon meer te verbergen zijn. Ik dacht dat daardoor samenwerking in de wereld van de mensen een geheel nieuw en belangrijker karakter zou krijgen. Ik heb het gevoel, dat door het delen van enkele overgedragen en wederkerig besepte emoties en gedachten ook de behoeften van andere mensen voor het Ik meer en duidelijker zullen gaan spreken. Men zal de ander niet meer helpen uit fatsoen of christelijke naastenliefde bv., maar omdat men de nood van een ander aanvoelende, niet meer gelukkig kan zijn, zolang deze voortbestaat.

Ik ben dan ook van mening dat de reeds aanlopende geestelijke ontwikkelingen voor de toekomst vele mogelijkheden inhouden. Maar het belangrijkste van alles zal altijd weer voor ons in de geest het feit zijn, dat de mens in steeds sterkere mate en steeds bewuster met zichzelf geconfronteerd wordt. Juist wanneer de groep een minder belangrijke factor wordt in het menselijk denken en gevoelsleven, juist wanneer je, wat dit betreft althans, wat meer op eigen benen komt te staan, kan je er niet meer omheen de waarheid omtrent jezelf te beseffen, je eigen betekenis in de wereld te erkennen en a.h.w. vrede te sluiten met jezelf, tenzij je in een wereld van zelfbedrog ten onder wilt gaan.

Deze zelferkenning, die volgens mij de gehele Watermanperiode overschaduwt, is voor mij een teken van grote en betrekkelijk algemene bewustwording, die ook voeren zal tot een steeds groter aantal geestelijk zeer bewuste entiteiten, die eerst voor kort uw wereld hebben verlaten. Dit zou een wisselwerking tussen de werelden van de stof en de geest op een meer bewust vlak en met een meer bewust delen van waarden bevorderen en op de duur bijna onvermijdelijk maken.

Ik verwacht een versmelting van althans een deel van de geestelijke werelden met uw wereld. Indien een redelijke bewustwording van mens en geest bereikt moet worden, acht ik een dergelijk contact op de duur onontkoombaar en ik zal het bereiken van deze staat, door u, zowel als ons, dan ook zeer op prijs stellen.

Want eerst wanneer de geest met haar eigen erkenningen en belangen en de mens met zijn mogelijkheid en belangrijkheid elkaar werkelijk zonder hiaten steeds beter leren erkennen, aanvaarden en aanvullen, zullen vele verborgenheden op de wereld geopenbaard kunnen worden en zal veel teniet worden gedaan, wat nu juist door geheimhouding in stand wordt gehouden tot schade van lichaam en geest van de mens.

Vele mogelijkheden die nu aan enkelen voorbehouden schijnen, zullen dan openstaan voor elke mens die er innerlijk rijp voor is. Dan zullen de wegen van de geest, ook van grote groepen als de Witte Broederschap e.d. plaats kunnen maken voor een bewuste samenwerking, waarin de samenleving niet langer gemanipuleerd hoeft te worden, de mens niet langer gewaarschuwd of bedreigd hoeft te worden, maar de mens zelf bewust zijn weg kiest en uitmaakt, of, en in hoeverre hij ook zichzelf in een bepaalde richting, geestelijk of stoffelijk, wil inzetten.

Ik grijp daarmee wel wat ver in de tijd vooruit. Toch zijn de tekenen van deze ontwikkeling reeds vandaag kenbaar. Ik zie steeds meer mensen zich bewust worden van de krachten die zij in zich dragen, zodat zij sympathische vermogens, levenskracht en innerlijke erkenningen mogelijk reeds weten te delen met anderen. Ik zie steeds meer mensen die, ofschoon zij dit zelf vaak nog niet beseffen, een deel van hun zelfzucht terzijde stellen om een dienstbaarheid te aanvaarden, die in wezen allereerst op geestelijke ervaringen en waarden berust. Daarom heb ik alle vertrouwen in de geestelijke ontwikkelingen in de nabije toekomst en ben ik ervan overtuigd, dat wat u in deze periode doormaakt, ook op dit gebied, alleen maar het vage teken is, de aankondiging van een steeds groeiend bewustzijn, dat tegen het einde van de lopende periode zelfs een vol geestelijk bewustzijn voor de mens in de stof mogelijk zal maken.

Ik dank u voor uw aandacht.

Goedenavond.

d.d. 22 September 1972